

“Pilaitės bendruomenė” - didžioji maištininkė savo ir kitų labui

(Vietoje 10 metų ataskaitos)

Pilaitiškiečiai į bendruomenę susibūrė 2002 metais atsitiktinai. Kai sužinojo apie ketinimą miškingoje Pilaitės vietovėje, iškirtus medžius, įkurti golfo aikštynus su daugiau nei 100 statinių infrastruktūra. Kilo įtarimas, kad tai tik priedanga pigiai užvaldyti žemę būsimoms statyboms miesto teritorijoje. Taigi šio naujausio Vilniaus daugiabučių rajono gyventojai ir artimiausi jų kaimynai galėjo prarasti galimybę naudotis mišku poilsiui, netekti prieigos prie čia esančio Salotės ežero, Pilaitės piliakalnio. Kad taip neatsitiktų, sekė pilietinio nepasitenkinimo akcijos. Iš tokių išskyrė 2002 metų vasarą Pilaitės miško laukymėje “Pilaitės bendruomenės” iniciatyva, palaikant Karoliniškiesiems ir Buivydiškiesiems, surengta masinė pilietinio protesto akcija, kurioje dalyvavo ir iškilūs Lietuvos menininkai, inteligentijos atstovai. Žiniasklaida tai prilygino antrajai Sąjūdžio bangai. Netrukus prasidėjo teismų maratonas. Nebuvo lengva pasiekti pergalę. Reikėjo svarių argumentų. Šiai bendruomenei teko atsigręžti į savosios vietovės praeitį, išanalizuoti jos dabartį ir paprognozuoti jos ateitį. Buvo atliekami Pilaitės gyventojų sociologiniai tyrimai. Visa tai operatyviai išguldyta leidinyje “Pilaitė: praeitis, dabartis ir ateitis”. “Pilaitės bendruomenė” bylą laimėjo, o Pilaitės miškas įgijo parko statusą. “Pilaitės bendruomenei” pasiekus pergalę ginant viešą interesą teisme, viena po kitos

savo iniciatyva ėmė kurtis ir kitos pilietinės gyventojų bendruomenės gyvybiškai svarbioms reikmėms spręsti ir savo teisėms ginti. Netrukus “Pilaitės bendruomenė” pasidalino savosios kovos prieš savanaudišką valdininkiją patirtimi leidinyje „Teisė gyventi ekologiškoje darnioje ir demokratinėje aplinkoje“ ir pasidarė sektinu tikro pilietiškumo, kylančio iš apačios, o nenuleidžiamo iš viršaus, pavyzdžiu ne tik sostinėje, bet ir Lietuvoje. Pastebėtas ženklesnis pilietinių gyventojų bendruomenių kūrimasis, aktyvesnis vietinės ir visos Lietuvos mastu spręstinių klausimų viešinimas ir ieškojimas būdų kaip tai spręsti. 2003 metais dešimt aktyviausių sostinės gyventojų bendruomenių susivienijo bendriems tikslams. Jos pasivadino Vilniaus bendruomenių koordinacine taryba. Tarp jų buvo ir “Pilaitės bendruomenė”. Tai inspiravo visuomeninių gyventojų komisijų, tarybų aktualiais gyvenamosios aplinkos ir geresnės gyvenimo kokybės klausimais kūrimąsi prie Vilniaus savivaldybės ir jai pavaldžių seniūnijų. Jose aktyviai reišėsi ir “Pilaitės bendruomenė”, o jos nariai pasidarė dažni televizijos, radijo laidų, konferencijų, forumų dalyviai.

Pilaitė, skirtingai nei senesni Vilniaus daugiabučiai rajonai, normaliam gyvenimui neturi tinkamos infrastruktūros. Siekdama įtakoti šiuolaikiškas ekologines ir demokratines nuostatas ją plėtojant, “Pilaitės bendruomenė” skatino ne vieną projektą ir pati rodė pirminę iniciatyvą. Valdininkija raginta Pilaitėje operatyviau spręsti viešosios bibliotekos, nemokamo interneto ir kompiuterinio švietimo klausimus vyresnio amžiaus gyventojams. Greta “Pilaitės bendruomenė” inicijavo ir palaikė bendrapilietines akcijas saugant Vilniaus paveldą, gerinant ekologinę jo padėtį ir sprendžiant jo transporto problemas. Ji buvo viena iš pirmųjų Lietuvoje skatinusių buitinių atliekų rūšiavimą. Be to, ji ir pati pastoviai organizuoja ar palaiko talkas švarinant gyvenamąją aplinką. Be to, ji siekė tokią veiklą viešinti čia įsteigus vietos televiziją ir turint savo spaudą. Nepamiršta ir kita labai svarbi sritis šioje Vilniaus vietovėje. Tai švietimas ir kultūra.

Siekdama užtikrinti daugiapakopę bendrojo išsilavinimo galimybę pačioje Pilaitėje, dėjo pastangas, kad apie tūkstantis moksleivių galėtų tęsti mokymąsi čia įkurtoje gimnazijoje. Kad jiems nereikėtų kasdieną vykti mokytis į kitas Vilniuje veikiančias gimnazijas. Toks tikslas 2012 metais pasiektas. O kad būtų gyvesnis kultūrinis gyvenimas Pilaitėje, nuo 2003 metų jos miške rengiamos Poezijos pavasario teminės šventės pilietinių, istorinių aktualijų šviesoje. Šiuose renginiuose noriai dalyvauja ir artimiausi pilaitiškių kaimynai, ženklys Lietuvos poetai, aktoriai ir meno kolektyvai. Šia proga nuo 2004 metų išleidžiamas kaspavasarinis Pilaitės gyventojų, o nuo 2008 metų ir jų bičiulių poezijos rinkinys. Greta padeda per savo leidyklėlę kūrybą išsileisti ir Pilaitėje gyvenantiems ir kuriantiems literatams. Tradiciniais tapo ir adventinių vakarų Martyno Mažvydo progimnazijoje (Pilaitėje iki šiol nėra specialiosios vietos rinktis pilietinėms gyventojų bendruomenėms ir nenusimato artimiausioje ateityje) mažas pajamas turintiems šios sostinės rajono gyventojams rengimas. Į juos pakviečiami meno kolektyvai ar pavieniai menininkai. Anksčiau, kol buvo gyvybingas, tokiuose vakaruose būdavo kviečiamas dalyvauti ir „Senjorų teatras“. Jis parodydavo vieną iš savo naujausių spektaklių. Nepamiršamos ir kalendorinės ar bažnytinės, tokios kaip Užgavėnės ar Juozapinės (čia įsikūrusi šv. Juozapo parapija), šventės. Na, o 2008 metų pabaigoje „Pilaitės bendruomenės“ iniciatyva gimė Pilaitės liaudies teatras. Jau suspėta pastatyti tris spektaklius. Su trečiuoju spektakliu „Mano vardas Lietuva“ gastroliuojama ir po kitus Lietuvos miestus ir miestelius.

Nežiūrint, kad „Pilaitės bendruomenė“ labai dažnai esti kitoje konjunktūrinių politikų ir savanaudiškų valdininkijos sprendimų barikadų pusėje, nesulaukdama tinkamo savo keliamų problemų ar užmanymų finansinio palaikymo, yra sulaukusi apdovanojimų tiek iš Vilniaus savivaldybės, tiek iš vietos savivaldos administracijos už darbus sprendžiant atliekų utilizavimo problemas, plėtojant kultūrines idėjas. Ji pateko ir tarp devynių iš

visos Lietuvos į antrąjį konkurso “Tikime laisve” etapą atrinktų visuomeninių gyventojų bendruomenių. Betgi ryškiausiu savo apdovanojimu laiko Lietuvos žaliųjų judėjimo įsteigtą nominaciją – balto marmuro skulptūrėlę “Žaliasis angelas”. Ja apdovanojami ženkliai gamtosaugos srityje pasitarnavę asmenys ar kolektyvai. Šia skulptūrėle 2003 metais “Pilaitės bendruomenė” apdovanota už savo miško išgelbėjimą. Betgi ši bendruomenė ne dėl apdovanojimų darbuojasi. Ji turi aiškią Pilaitės, kaip svarbios Vilniaus dalies, tolesnės raidos viziją. Ją 2009 metais pristatė mokslinėje-praktinėje konferencijoje “Vilniaus vakariniai paribiai. Gamtos ir kultūros paveldas. Teritorijos vystymo gairės”. Ji yra pateikusi tokias savo išvalgas ir rengiamam Vilniaus bendrajam iki 2015 metų planui. Be to ji operatyviai reaguoja ir kasdienius iššūkius, aktualijas. Prie tokių priskirtinas neseniai amžinybėn išėjusio pilaitiško Laisvės gynėjo Antano Sakalausko, žmogaus patekusių po rusų okupantų tanku, bet išgyvenusio, atminimo įamžinimą savo pastangomis. Jam mirties metinių proga 2012 metų rudenį ant namo, kuriame gyveno, atidengta atminimo lenta, o greta skverelyje pastatytas koplytstulpis. Ši vieta turėtų tapti Pilaitės gyventojų pilietinių susibūrimų vieta. Na, o pats Pilaitės piliakalnis 2007 metais per rudens lygiadienį buvo prikeltas gyvenimui iš naujo, ant jo uždegus laužą. Nuo to laiko kasmet šiuo laiku ant jo renkasi ne tik pilaitiškiei, jų artimiausi kaimynai, bet ir kiti vilniečiai, norintys pažymėti Baltų vienybės dieną, pasiklausyti istorijų apie šią vietovę, liaudies dainų apie senosios Lietuvos karžygystę. Šis tradiciniu tapęs renginys taip pat svarbus Pilaitės, Vilniaus ir visos Lietuvos gyvenime, yra tik vienas iš “Pilaitės bendruomenės” iniciatyvų, įtvirtinančių jos veiklos kartinį moto: „Gerbiame praeitį, rūpinamės ateitimi!“

Pilaitės kronikininkė Angelė Šarlauskienė